

25. Přesídlenecké země

Kanada

Stát na severu severoamerického světadílu, který sousedí se třemi oceány – Tichý, Atlantský a Severní ledový. K území patří řada ostrovů, na severu Artické souostroví, na východě Newfoundland a na západě Vancouver.

Kromě USA nemá Kanada hranice s jiným státem. Svou rozlohou je to 2. největší stát světa.

Kanada má velice členité pobřeží, hluboko do pevniny sahá Hudsonův záliv. Na severu je Artická nížina. Téměř polovinu státu zabírá Kanadský štít, což je rozsáhlé pahorkatinové a plošinné území, které se rozkládá od Labradoru až po Velká jezera na jihu a povodí řeky Mackenzie. Tichý oceán je lemován pásmem Kordiller. Zde se také nachází nejvyšší hora Kanady Mt. Logan. Ve střední části země najdeme Velké planiny, které stupňovitě klesají k východu. Do jihovýchodní části zasahuje z USA výběžek Appalačského pohoří.

Kanada má hustou říční síť – řeky jsou používány pro dopravu, ale i pro energii. Nejdelší řekou je Mackenzie. Další významnou řekou je řeka sv. Vavřince. Energeticky významná je Columbie v JZ Kanadě, kde se nachází kaskáda elektráren. V Kanadě se také nachází hodně sladkovodních jezer (Velká jezera při hranicích s USA, Velké Medvědí jezero, Velké Otročí jezero, Winnipeg).

Podnebí je na severu artické a subartické, na jihu mírné, vnitrozemské, nejteplejší a nejvlhčí je pobřeží Tichého oceánu. Rostlinstvo tundry a lesotundry, severokanadské jehličnaté lesy, na JV smíšené, na jihu travnaté prairie.

Nerostné zdroje jsou bohaté a různorodé – barevné a drahé kovy, železná ruda, uranové ruda, zemní plyn a ropa.

Země má málo obyvatel, žije zde 30,2 mil. obyvatel.

Je rozmístěno značně nerovnoměrně, 77% populace žije ve městech. Sever a velehorý jsou málo zalidněny. Obyvatelstvo se koncentruje hlavně na východě, na pobřeží Ontaria mezi Torontem a Hamiltonem se koncentruje kanadská megapole. V etnicky smíšeném obyvatelstvu převažují potomci přistěhovalých Angličanů - 34% a Francouzi 27%. Zbývající menšiny jsou německé, italské, aj. Původní obyvatelstvo zahrnuje necelá 2% populace. V provincii Quebec žijí Francouzi žádající větší samosprávu.

Jsou zde proto dva úřední jazyky – angličtina a francouzština. Věřící jsou zejména katolíci a protestanti, dále pravoslavní a judaisté.

Hospodářství – rozvinutý stát s vyspělým zemědělstvím a velkým surovinovým bohatstvím. 3% pracují v zemědělství, 24% v průmyslu a 73% ve službách. průmyslová výroba – nejvýznamnější jsou průmyslová odvětví - těžební průmysl, barevná metalurgie, dopravní strojírenství, petrochemie a dřevozpracující průmysl.

Těžební průmysl – světově významná je těžba rud barevných a nebarevných kovů. Zabírají v těžbě zinku, uranu a niklu 1. místo na světě. Dále těžba mědi, olova, zlata, stříbra, platiny. Rudy barvných kovů se těží ve východní části Laurentánské plošiny. Značné zásoby ropy a zemního plynu – Alberta, dolní tok Mackenzie, šelf Severního led. oceánu.) Draselné soli v Saskatchewanu.

Hutnictví železa a oceli je soustředěno na jihovýchodě státu, hlavními centry jsou Hamilton. Hliník – jeho zpracování v blízkosti hydroelektráren – v Britské Kolumbii (2m). Zpracování niklu v Sydbury v Ontariu a Lyn Lake v Manitobě. Elektrárny – téměř 60% elektřiny vyrábějí hydroelektrárny (La Grande a Churchill na Labradoru), 15% energie je z jaderných elektráren.

Strojírny – hlavní odvětví je dopravní strojírenství – výroba automobilů (Windsor, Toronto, Oshawa), výroba letadel (Toronto, Montréal, Winnipeg), výroba lokomotiv a vagónů. Další obory strojírenského průmyslu jsou výroba obráběcích strojů, zemědělských strojů, zařízení pro jadernou energetiku, elektrotechnika a elektronika.

Petrochemie – Alberta -> Edmonton a Calgary, přístavy Vancouver a Quebec.

Dřevozpracující průmysl a papírenský – významný exportér dřeva a největší výrobce novinového papíru na světě. Závody najdeme ve Vancouveru, Montréalu, Edmontonu, papírny – Thunder Bay, Ottawa, Gatineau a St. John.

Potravinářství – výroba masa, mléka a zpracování ryb v přístavech.

zemědělství – produktivní s vysokým stupněm mechanizace, založené na specializované farmářské velkovýrobě. Hodnotu produkce převažuje živočišná výroba – masný skot (Alberta, Saskatchewan), mléčný skot (Ontario, Quebec). Významný je také chov prasat a ovcí. Na severu jsou farmy na chov kožešinové zvěře. (liška, bobr, norek).

Rostlinná výroba – obilniny a píce (Edmonton – Regina – Winnipeg). Hlavní pěstovanou plodinou je pšenice, která se pěstuje hlavně pro vývoz. Ječmen je na 2. místě na světě, dále oves, žito, kukuřice, brambory, řepka, len, ovoce (jablka, hrušky, třešně), zelenina.

Doprava – letecká doprava a železniční doprava. Významná je kombinace říční – námořní doprava.

Kanada je nezávislý federativní stát, který je členem Commonwealthu. Kanada se dělí na 10 provincií a 3 teritoria.

5 ekonomických regionů :

- 1) Atlantský (Newfoundland, Nový Brunšvik, Nové Skótsko, Ostrov p. Eduarda) – Saint Johns.
- 2) Centrální region (Québec, Ontario) – Toronto
- 3) Préríjní region (Alberta, Manitoba, Saskatchewan) – Winnipeg.
- 4) Pacifický region (Britská Kolumbie), Vancouver.
- 5) Arktický region (Yukon, Severozápadní terit., Nunavut). Dawson.

Austrálie

Stát na Australské pevnině, Tasmánii a na přilehlých ostrovech Indického a Tichého oceánu. Je to 6. největší stát světa.

Přírodní poměry

Australský kontinent má poměrně málo členité pobřeží. Na severu vyčníhají dva rozsáhlé poloostrovy – Arnhemská země a poloostrov York, mezi nimiž je Carpentarský záliv. Severovýchodní pobřeží lemuje největší korálový útvar na zemi a sice Velký bariérový útes, dlouhý 2000 km a široký 0,3- 2 km. Na jihu najdeme Velký australský záliv a Bassův průliv oddělující Tasmánii od Austrálie. Povrch je tvořen většinou rovinami, tabulemi a pánvemi. Nejstarší částí Austrálie je rozlehlá parovina Západoaustralské plošiny s ouštním charakterem (Velká písečná p., Gibsonova, Velká Viktoriina, McDonnellova a Müsgraveovo pohoří). Střed pevniny Středoaustralská pánev s nížinami při Carpentarském zálivu s Velkou artéskou studní a proláklinou Eyrova jezera (-16). Nížiny při řekách Murray a Darling nma JV země. Podél východního pobřeží se táhne Velké předělové pohoří, nejvyšší jsou Australské Alpy s Mount Kosciusko.

Většinu území tvoří bezodtoké oblasti (64%). Jedinou velkou řekou je Murray s přítokem Darling. Kromě Eyrova jezera zde také najdeme Torrensovo a Gairdnerovo. pro hospodářství mají veliký význam artéské pánve. Ve vnitrozemí se tvoří creeky. Na severu převládá tropické podnebí, většina je jinak subtropická. Převládá vnitrozemské podnebí, jen sever a sv jsou ovlivněny monzunovým prouděním. Dlouhodobou izolací od ostatních kontinentů se vytvořila pro Austrálii charakteristická fauna a flóra. Vyskytují se zde ptakořitní, vačnatci, charakteristické jsou cykasovité rostliny, stromovité kapradiny, přesličníky, blahovičnický, kterých roste v Austrálii 600 druhů. Původní zvířena je zastoupena ježurou, ptakopyskem, koalou, klokany..Potíže způsobili dovezení králíci a opuncie.

Najdeme zde hodně parků a rezervací (Královský NP vyhlášený už r. 1879), Velký bariérový útes.

Nerostné bohatství

Austrálie má velké nerostné bohatství – ložiska kamenného a hnědého uhlí, ropy a zemního plynu, kvalitní rudy železa, barevných kovů (měď, zinek, olovo, nikl), dále uranu, titanu, rud drahých kovů – zlato, stříbro. Dále obrovské zásoby bauxitu.

Obyvatelstvo

Je rozmístěno nerovnoměrně, 90% obyvatel žije na 1/5 území, hlavně na jihu, kde jsou vhodné podmínky a klima. Je zde také dostatek úrodných půd. Téměř 90% obyvatel žije ve městech.

Austrálie je typickou přesídleneckou zemí, dorozumivacím jazykem je angličtina. Asi 94% jsou běloši evropského původu (VB), 5% tvoří Asiaté a původních obyvatel Austrálie je asi 200 000. Pokračuje přistěhovalectví, hlavně z Asie.

71% křesťané. Lidé mají příznivé demografické charakteristiky – vysoká střední délka života (M75, Ž 80 let), velmi nízká kojenecká úmrtnost.

70% lidí je zaměstnáno ve službách, v průmyslu 24% v zemědělství 5%.

Průmyslová výroba

Austrálie je ve vývozu železné rudy a produkci bauxitu 1. na světě. Je to ale také jeden z největších vývozců hnědého a černého uhlí, stříbrných rud, drahokamů, fosfátů a azbestu. Významná je těžba stříbra a zlata, uranu a podél Bassova průlivu se těží ropa a zemní plyn.

V hutnictví dominuje barevná metalurgie a ve výrobě hliníku je Aus 5. na světě. Černá metalurgie v Novém jižním Walesu. Strojírenství je zaměřeno na výrobu dopravních prostředků (auta, letadla, lokomotivy). Dále chemický průmysl, textilní (vlna 1. na světě). Potravinářský průmysl umožňuje export – masný, cukrovarnictví, mlékárenství.

Zemědělství

Má významné postavení. Obdělává se jen 6,6 % plochy státu, louky a pastviny tvoří 60% území. Dominuje živočišná výroba, hlavně chov ovcí pro vlnu, ale i pro maso. Významný je také chov skotu ve velkých dobytčářských stanicích.

Rostlinná výroba zahrnuje hlavně pšenici, kterou vyváží do VB a Japonska. Dále se pěstují ječmen, oves, brambory, luštěniny, olejnin, cukrová třtina a bavlník. Je zde významné ovocnářství (citrusy, jablka, hrušky, broskve) a vinohradnictví.

Doprava

Rozhodující je vliv silniční dopravy, námořnická a letecká. V zemi je vysoký stupeň automobilizace. Silniční doprava slouží k přepravě nákladů. Dálkové obstarávají autovlaky (tahače s několika přívěsy), letecká doprava slouží ke spojení s ostatními kontinenty (Newcastle, Sydney, Melbourne).

VB začala Austrálii kolonizovat koncem 18. století. V roce 1901 došlo ke spojení jednotlivých federací a vznikl Australský svaz, který je federací 6 států (ZA, JA, Queensland, NJ Wales, Victoria a Tasmánie) a 2 teritoria (SA a Teritorium hlavního města Canberry).

Izrael

JAR

Přímořský stát jižní Afriky při pobřeží Atlantského a Indického oceánu. Pobřeží je málo členité, vnitrozemí tvořeno náhorními plošinami a hornatinami. Na jihu země Great a Little Karroo a Kapské hory se známou Stolovou horou. Na JV Dračí hory. Na severu je Kalaharská pánev.

Jsou zde dva velké říční systémy Oranje s přítokem Vaal a řeka Limpopo. SZ bezodtoká pánev.

Podnebí je převážně subtropické, pouze severovýchod zasahuje do tropů, kontinentální vnitrozemské podnebí, východ přímořské, vlhké klima a na západě polopouštní klima. Vegetace je pestrá, od vždyzelených tropických lesů na východním pobřeží přes savany ve vnitrozemí, po pouštní rostlinstvo na západě. Chráněná stáda zvířete, rezervace, národní parky – Krugerův (sloni, buvoli, antilopy, lvi).

Nerostná ložiska patří k největším a nejkvalitnějším – černé uhlí, diamanty, zlato, chrom, mangan, vanad, měď, nikl, platina, antimon, azbest.

Obyvatelstvo – v JAR žije asi 42 mil obyvatel a je rasově i etnicky pestré. Nejpočetnější jsou bantuští černoši – Zuulové, Xhosové. Dále běloši – potomci Angličanů a Afrikánci – Búrové, potomci nizozemců. Dále jsou zde míšenci, Asijci. Je zde 11 úředních jazyků – angličtina, afrikánština + 9 černošských jazyků. Křesťané, hinduisté a animismus.

Je zde na africké poměry poměrně nízká porodnost a vysoká střední délka života, přírůstek 2,6%. Žijí většinou ve městech.

Hospodářství – průmyslově zemědělský stát s velkým nerostným bohatstvím, nejvyspělejší stát Afriky.

Průmysl – základní je těžební průmysl – zlato, platina, chrom, mangan, diamanty – vše do 1. pětky na světě. Významné jsou uranové rudy, rudy železa, mědi, stříbra, černého uhlí aj. Hlavní oblastí těžby je Witwatersrand.

JAR má kompletní průmyslovou základnu – hutnictví, elektroenergetika, strojírenství, elektrotechnika, chemie, petrochemie a potravinářství.

Zemědělství – Rostlinná výroba je soustředěna hlavně na JV a V pobřeží, kde je dostatek srážek. Pěstují se zejména obiloviny (kukuřice a pšenice), brambory, luštěniny, cukrová třtina, olejniny, ovoce a zelenina. Živočišná výroba je zaměřena hlavně na chov ovcí a skotu (pro maso i pro mléko), rozšiřuje se chov drůbeže. Zemědělství kryje potřeby obyvatelstva.

Dopravní síť je kvalitní, významná je námořní doprava – Durban, Kapské město, Port Elisabeth. Rychle se rozvíjí i cestovní ruch, nejvíce jsou navštěvována přímořská letoviska u Indického oceánu. Atraktivita safari.

JAR se dostala ve druhé polovině 20. století do mezinárodní izolace, jejíž příčinou byla rasová segregace – apartheid. Ěru apartheidu ukončily všerasové parlamentní volby, které se konaly r. 1994. Byla přijata nová demokratická ústava, která zaručuje všem obyvatelům stejná práva bez ohledu na rasu. Pak se JAR stala opět součástí mezinárodního společenství.

Jihoafrická republika se administrativně dělí na 9 provincií. Hlavní město Pretoria.

Centrem urbanizované oblasti se stal Johannesburg.

Nový Zéland

Ostrovní stát nedaleko Austrálie v Tichém oceánu. Území tvoří Severní ostrov a jižní ostrov a oba jsou skoro stejně velké. Říká se jim ostrovy ohně a ledu.

Severní ostrov je mírně zvlněná pahorkatina a ve střední části je řada činných sopek, gejzíry, horké prameny a četná jezera. Jižní ostrov prostupují Alpy s nejvyšší horou Mount Cookem. Pohoří je zaledněno. Jihozápadní pobřežení je rozčleněno četnými fjordy. Říční síť je hustá, řeky jsou krátké a vodnaté (Waikato, Clutha). Podnebí je mírné, přímořské s výjimkou severního ostrova, kde je oceánské subtropické podnebí. Rostlina je ze 60% tvořeno endemity (kivi jižní, hatérie novozélandská). Téměř 11% území je chráněno, národní parky Westland a Mount Cook.

Nerostné suroviny jsou chudé, jen černé uhlí a menší množství ropy se železnou rudou. Využívá se tepelná energie horkých vřidel – geotermální elektrárna Wairakei na Severním ostrově.

Obyvatelstvo – osídlení je nerovnoměrné, většina obyvatel žije na Severním ostrově (2,5 mil z celkových 3,7). Největší město je město Auckland, Christchurch, Wellington. Úředním jazykem je angličtina, 57% křesťanů.

Hospodářství – vyspělý průmyslově zemědělský stát, světový vývozce zemědělských a průmyslových výrobků. Z ekonomického hlediska 68% obyvatel pracuje ve službách, 24 v průmyslu a v zemědělství 5%.

Průmysl je těžební – uhlí, zemní plyn, ropa, železná ruda a drahé kovy. 80% energie dodávají hydroelektrárny, 5% geotermální elektrárny.

Nejdůležitější je ale potravinářství – produkce masa a mléka, dále strojírenství (zemědělské a potravinářské stroje), textilní průmysl a papírenství.

V zemědělství dominuje živočišná výroba a sice chov ovcí a skotu. Rostlinná výroba je zaměřena na pěstování ječmene, pšenice a ovsu. Dále brambory, zelenina a ovoce. Nejvýznamnější je pěstování kiwi.

Pro vnitrostátní dopravu má rozhodující slovo silniční doprava, dále je významná také letecká doprava – Auckland a Wellington.

Cestovní ruch – jedna z nejpřitažlivějších částí světa. Konstituční monarchie a nezávislý člen Commonwealthu.